

Kardeşliğin Başkenti

— gezgin · 11 Eylül 2011

Adım Eleni. Ana rahmine İstanbul'da düştüm; göbek bağımlı bir Osmanlı yeniçerisi kesti. Ayasofya'da da el açıp dua etmişliğim vardır; Süleymaniye'nin mistik sebilinden doldurup tasımı, su içmişliğim de... Tarihi cumbalarında seksek de oynadım komşu kızı Ayşe'yle; birdirbir de... Labirentlerime ahşap çılgınlıklarımı da gömdüm, kalabalık iç çekişlerimi, sırnaşık yalnızlıklarımı da... Ama hiçbir gün "öteki" olarak nitelenmedim kendimi; ayrıştırmadım kemiğimi etimden.

Ben Üsküdar'ın tüm anaçlığıyla emzirdiği, Eminönü'nün salaş meyhanelerinde çil çil keder yumurtlayan bir sarhoş balıkçı teknesiyim. Ben Galata Köprüsü'nün ayaklarına kalbimi koyup, saçlarımı kadınlığımdan çözüp, aynalardaki suretime küfreder gibi kendime yeni bir yüz arayan, ikircikli ruhumu mahzene tıkıp, esmer başımı huzurla uyutacağım masalsı bir dizin özlemiyle çatlak sesi sarsılan bir kız çocuğuyum.

Aşkın öksesine de yakalandım on beşimde; ayrılığın kızıl şerbetiyle de yandı genzim; İstanbul'da çıldırması sevdiğim de oldu; çocukça, tertemiz sevdiğim de. Tırnaklarımı eskiten şubat ayazında bir sokak köpeği gibi titrediğim de oldu; mayısın nergislerine bulanıp bir tutam bahar, bir tutam İstanbul kokmuşluğum da.

.Mavi gözlerim ekseriya yağmurdan sonraki toprak kokusunu çakar sokak lambalarının kırışan alınlarına. Birkaç zaman önce, maya tutmadığını söylediler varlığımızın Sirkeci tren garına. "Rum" diye etiketleyenler oldu; oysaki bizim de kundağımız şile bezinden yapılıyordu.

Ne vakittir böyle, dirseklerim boğazın şakaklarına dayalı duruyorum, bilmiyorum. Bakışlarım denize teğet geçiyor bazen; elimdeki kâğıdı rüzgâr uçuracak diye mi ne, gözlerimle rüzgârın ağaç kovuklarında kavisler çizerek yol alan muzip adımlarını takip ediyorum. Eftelya'dan kaçınıcı aldığım mektup bu bilmem! Yüreğim ellerimde, ellerimi ise koyacak yer bulamıyorum satırların içime dokuduğu renksiz iklimde. Parmaklarımın sızladığını duyumsuyorum, acaba onunkiler de sızlamış mıdır kaleminden bu kelimeleri damıtırken satırlara? Acaba halâ gözyaşlarında evrensel bir tuz var mıdır, kahkahalarının ana dili değişmiş midir bu gönüllü sürgünlükte? Bahçesinden hanımelilerin sarktığı, pembe panjurlu evlerin hayali ısıtıyor mudur içini soğuk kış gecelerinde?

—Burada, çocukluğum eskiyor Eleni; erken yaşılanıyor burada bahar sanki. Selanik'te sabah, İstanbul'daki gibi tavşankanı çay kokmuyor. Yeşil olmasına yeşil de dağ çiçekleri; yine de insan İstanbul'un hoyratlığını özlüyor. Anımsıyor musun, kâğıttan gemiler yapıp hayal denizimizde yüzdürürdük? Sonra akşam kızılığını asıp bir komşu evin çamaşır ipine, sobeler kiralardık İbrahim amcanın kızı Ayşe'yle. Burada, tarhana tütüyor evlerin bacası; kardeşlik, erişilmez bir ütopya. Sen nasılsın Eleni, arada bir bakıp camdan seyrediyor musun çocukluğumun geçtiği o ahşap evi? Kim bilir şimdi o evde hangi yürek demleyip kederi sofada, karıncaların terli avuç içlerini, kapı tokmaklarındaki doğum sancılarının izini sürüyor, bir yaşanmışlık payesi arıyordur tozlu panjurların hayata tutunan ince kader çizgilerinde? Acaba şimdi orada adını hiçbir zaman bilemeyeceğim bir kız çocuğu, aynada unuttuğum gülüşümle burun

buruna geliyor mu ki? Çekmecemdeki kırmızı kurdelemi görünce, hayatımın hangi ara, ikiye bölündüğünü kanıksamaya çalışıyor mu ki? İstanbul'da bozacıların, sucuların çingiraklarını, İzmir'de geceyi faytona yükleyip, ay ışığını miçoların heybelerine gizleyen imbatı bırakıp da geldim Eleni.

Biliyor musun Eleni, burada küçük evler büyük sancılar çekiyor; iç içe geçen hayatlar melez bir aidiyetsizliği fısıldıyor. Bazen, kalbimin nehirlerine kimyevî bir zehrin aktığını, gecelerimin karabasanlar kustuğunu hissediyorum iliklerime kadar. Mevsimler benziyor da birbirine Eleni, hatta insanların suretleri de birbirinin kopyası gibi... Ama şehirler, izini sürdüğümüz, uğruna Zeus'ları, Artemisleri kurban ettiğimiz tarih, sanki içimizdeki bizi yabancıyor gibi. Ah Anadolu ah! Ne çok isterdi kim bilir Yanis Amca, senin kollarında can vermeyi! Bir kibrit çakıp tutuşturmak geçiyor aklımdan şu kaldırımları, beni toprağımdan irak düşüren hırs yumaklarını. Bazen uykularımın en vazgeçilmez yerinde sıçrayarak kan ter içinde uyanıyorum; Saç diplerimden çekiştiriyor gece. Ellerimi nasırlı bir yastığa sarılmış buluyorum, halimi garipsiyorum sonra.

Kuzenimin satırlarını gözlerimle taradıkça, yüreğimin dehlizlere batıp çıktığını, dişlerimin acıyla kanadığını hissediyorum. İlk defa, İstanbul'u, bu hayatımı tümüyle ele geçiren şehri, pencereyi açıp denize fırlatmak istiyorum. O kara mart olmasaydı diyorum, küçük insanların büyük maceralara atılma tutkusu olmasaydı, zelzeleler kemirmeseydi çocukluğumuzu tavan arasında sinsice, biz bugün Eftelya'yla, Ayşe'yle, Hanife'yle kendimize sakladığımız ilk gönül maceramızı, ilk hayal kırıklığımızı kâh burnumuzu çeke çeke salya sümük anlatacak, kâh kahkahalardan kuleler yapacaktık. Kim verdi ellerine silahı babamızın, amcamızın? Kim girdi İstanbul'la aramıza, kim dinamit koydu kardeşlik anıtımıza? Nereden gelip de oturdu o kara mart yaşamımızın göbek bağına?

Aylardan marttı; gramofonda durmadan kendini tekrarlayan bir zemheri baladı... Kırmızı bir kar yağdı, irinli, sıtmalılı Bir kan yumağı... Kurşunlanırken İstanbul'unun bakire kanatları, ben ilk kez "Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde..." diye başlayan masallarımı tavan arasına kaldırmanın hıncıyla, sobelerden elini eteğini çekmiş ergen bir kız hüviyetiyle, olup biteni anlamlandırmaya, resimdeki yerimi bulmaya çabalıyordum.

16 Mart 1920; İngiliz'lerin başını çektiği,"sözde adalet savunucuları" İtilaf Devletlerinin donanması, Osmanlı'nın en sağlam kalesini düşürmek için demirlemişti İstanbul Boğazına; huzurun başkentini tarih haritasından silmekti gaye belkide. O güne dek birbirlerinden kız alıp, birbirlerine kız vermiş, aynı tasta kaşık kaşık çorba içmiş iki halk, amansız bir kavganın içine çekilmeye çalışılıyordu. İzmir'in işgaliyle tırmanan hiddet, gittikçe somutlaşıyor; ete, kemiğe bürünüyordu. İstanbul, artık taze bir gelin gibi salınmıyordu; mavi yalıların çehreleri kabuk değiştiriyor, Beyoğlu, fukara bir zilletle çalkalanıyordu. Yavandı, kısırdı selamlaşmaları halkların; merhabalarında bir mahcubiyet, birbirine sırt çevirmenin sancı dolu kıvranışı göze çarpıyordu. Çocukluğumda buram buram boza kokan Üsküdar sokakları, fenerleri söndürülmüş, terk edilmiş uzak bir liman gibi tenhaydı. Eskicilerin küflenmiş sepetlerinde, sürekli birbirini iteleyeni, ötekileyeni, içlerindeki ışıklı maziye inat geleceğin aykırılığını, ıraklığını, cızırtılı bir ses gibi yankılayan gazete haberleri vardı. Bizim mahallenin bakkal çırağı, küçük Memo'nun maviş gözleri bile, bana dargın, mütemadiyen kederli, içlerinde nice cam kırığı saklar gibi yaralı bakıyordu. Artık gördüğü yerde ellerime sarılmıyor, eteğimden çekiştirmiyordu. Kim ekmişti huzur bahçemize bu kaktüsleri; kim kusmuştu taş devrinden kalma lavları, nice miladı el ele geçmiş, kardeşliği,

uzlaşığı, hoşgörüyü ilahi bir makam gibi içlerine sindirmiş insanların ruhlarına, aklım almıyordu. İstanbul'un, satır aralarına sıkışıp kalmış hayatların gelgitli dokusuna, sızamıyordu kanatları mavi ibrişimlerle bezeli bir çift güvercin kokusu...

İşgalden kaç Pazar sonraydı, anımsayamıyorum; babam ellerini çenesine dayamış, büyükbabamı dinliyordu. Küçük amcam Hristo, Eftelya'nın babası, elindeki tabakaya tütün sarıyordu. Büyükbabamın kaşları çatıktı, yüzü alabildiğine renksizdi, sesi yer yer kendine akmak için bir mecra arayan nehir gibi yatağını terk ediyor; asileşiyordu.

–Bre ne vakit unuttunuz çocukluk günlerinizi? Şu karşı avluda, Terzi Hasan'ın oğlu Mustafa'yla yediğiniz içtiğiniz ayrı gitmezdi. Bir keresinde mahallenin su deposundan düştüydün ya sen Hristo, seni bizim eve kadar sırtında taşıydı; hıçkırık nöbetleri içinde "Alnı kanıyor Marko Amca alnı!..." diyerek, avcının namlusunun ucundaki yaralı bir ceylan gibi titriyor, titreyişleri yerini derin iniltilere bırakıyordu. Ya Bakkal Enver... Kim etti onun ettiği iyiliği bize? Dara düşmüştük hani bir kış; Hristo sen o zaman kundaktaydın hoş, bize elinde avucunda ne varsa vermiş, borçlarımızı ödememize vesile olmuştu. Şimdi siz kalkmış bana, savaş diyorsunuz, düşmanlık diyorsunuz olacak şey mi? Bizi asırlardır koynunda sulh içinde uyutan, şefkatli elleriyle onulmaz yaralarımızı saran, bizi kutsal sütüyle emziren anamıza, İstanbul'a ihanet edilir mi?

Ben, konuşulanlara taraf olmak ister gibi yerimde duramıyor; kâh ne vakittir sökülen yerlerini yamamaya çalıştığım çorabın, orasına burasına iğne dürtüyor, kâh yarı açık kapıdan odadakilerin yüzlerini seçmeye gayret ediyordum. Arada bir gözüm, konsolun üstündeki saate ilişiyordu. İçimden "keşke, zamanı durdurabilsem," diye geçirerek, hayıflanıyordum. Aynadaki yüzümle burun buruna gelince, sol yanımdaki ağrı aniden nüksediyor, mütemadiyen boğazımı bir sızı yokluyordu. Yer yer yüreğimin kaldırımlarına bir çift çocuksu gülüş gelip, oturuyordu. Bekir, ah çocukluğumun terli haziran kokusu, gençliğimin ipeksi mintan dokusu...

Ben düşüncelerle çalkalanırken, odadaki sessizlik çok da uzun sürmedi.

Hristo Amcam, hırsıyla yerinden doğruldu; gözleri yuvalarından çıkacak gibiydi; ne yöne hamle yapacağını kendisi de kestiremiyordu.

–Bilmiyorsun baba bilmiyorsun, küçücük evde dinlediğin ajans haberleriyle bize ucuz nutuklar satıyorsun. İzmir'de bize reva görülenler o günlerin masallarda kaldığını anlatmaya yetti de arttı. Abimi bilmem; lakin ben kararımı verdim. Pontus Rum Cemiyeti'ne katılacağım.

Büyükbabam, gözlerini babama dikti. Çaresizce yalvarır gibiydi; sanki babamın amcama karşı koymasını, bu kararı sorgulamasını bekliyordu. Oda, birdenbire çürük bir güz kokusuna büründü; tavanlardan kızıl bir ezgi sarkıyordu; annem mutfakta çay mı demliyordu, şaşkınlığını mı yatıştırmaya gayret ediyordu, anlamlandıramıyordum. Bense yan odanın penceresinden yaşama kulak kesiliyordum; nerdeydi acaba Bekir? Sahiden de söylediği gibi dağa çıkıp, Kuvayi Milliye'ye katılmış mıydı? Bu anlamsız savaş, Bekir'le aramıza anıtsal bir duvar örmüştü; yaşamımızı, sevdamızı ortadan ikiye bölmüştü. O dehlizin bir kapısında, ben diğer kapısında... Derin bir sükûta gömülmüş, çocukça bir kabullenişle önce kesişip, sonra da ayrılan yollarımıza iç çekiyorduk. Ne vakittir ondan haber alamıyordum; şimdi içeride konuşulanlar, acımı perçinlemiş, isyanımı bilemişti. Büyükbabamı bağrıma basmak, onu bu hazin keder yumağından söküp atmak istiyordum. Sofadaki sessizliği bozan babam

oldu.

–Hristo haklı baba; atalarımızı tarihin tozlu sayfalarına hapseden, bizi surların içine tutsak eden bu zihniyete karşı koyma günü nihayet geldi. Arkamızda üstünde güneş batmayan ülke, İngiltere olduktan sonra sırtımız hiç yere gelir mi?

Büyükbabam babamın sözünü yarıda kesti; bakışları sabit bir noktaya odaklanmıştı. Gözleri uzak mı uzak, yorgun bakıyordu. Bulduğum yerden net olarak seçemesem de yüzünü, yüzü tarifsiz bir acıyı ezberlemenin ezikliğiyle çukurlaşıyordu.

–Kim ezberletti size bu lakırdıları? Elbette ki sırtımızı sıvazlar İngiltere; sanıyor musun ki sen Terzi Hasan'la ters düşünce, aslan payı sana kalacak, ah evlat ah! Biz birer piyonuz; salt bu oyunda küçücük bir rolümüz var, o da maşalık. Evet, elimizi biz ateşe sokacağız, ateş elimizi sömürecek, yakacak; onların elleri temiz kalacak. Günü gelince de, bizi hançerleyecekler en mahremimizden anlıyor musun en mahremimizden! Biz, ölülerimizin mezar taşlarını sayarken, yaralarımız kanarken cephe gerisinde, onlar masa başından, oturdukları iskemleden yenilginin sorumlusunu arayacaklar.

Hristo Amcam yeni bir tütün sararken tabakasına, annem konuşulanları yadırgar gibi küllüğü boşalttı. Amcam babamı da arkasına almanın güveniyle artık tedirgin soluk alıp vermiyordu.O tüccardı; İstanbul'da dikiş tutturamayınca, bir süre önce İzmir'e taşımıştı evini. Kuzenim Eftelya ile ayrılığımız ne de dramatik olmuştu! Amcam konuştuğu sesinde tanıdık bir şeyler bulmaya çalışıyordum, Eftelya'nın çocuksu gülüşü müydü aradığım babasının çatlak ve cılız dudak kıvrımlarında? Büyükbabam pes etmiş gibiydi; çünkü biliyordu ki, ne söylese, ne kadar ısrar etse, Hristo Amcam bildiğini okurdu; çünkü ruhu zelzelelerle kaynaşıyor, içini hincin asırlık gölgesi çevreliyordu. Babamsa, amcama katılmakla birlikte onun gibi ön safta yer almayı tasarlamıyordu; sadece filmin ateşli bir seyircisiydi o. Beğendiği sahnelerde belki tempo tutacaktı hepsi o kadar...

Evin kasvetli havası beni boğmuştu; sokağa çıktım. Gözlerim karşı evin sundurmasında, Bekir'in terli avuç içlerini arıyordu. Bekir, o yağız Türk süvarisi, saçı yüzünden önce eskiyen, saçına inat ruhu soylu bir gençliğin gümüş renkli parlaltısını gizleyen o toprak adamı, şimdi tarihiyle aşkı arasında yakıcı bir vazgeçişin eşliğinde duruyor muydu sahiden? Oysa bu aşkı, Âdem'le Hava'dan beri süregelen bu ilahi günahı, bu çağlara meydan okuyan topraklar doğurmadı mı? Birden ışık hızıyla Bekir'le, yaptığımız o son konuşmayı başa sardı beynim.

Bekir, gözlerini ilk defa benden kaçırma gayreti gösteriyordu. Onunla birlikte yürüdüğümüz kumsallarda iskarpinlerimizin izi henüz bizi terk etmemişken, taptaze dururken bıyıklarında ilk busemin tadı, kırılmanlıklarımız bizi incitmemişken, neden yüzü, aramızda tüm sarışınlığıyla duran, deniz mavisini gözleriyle bize çapkın ve muzip bakan İstanbul'u yok sayar gibiydi? Beynime nice düşüncenin üşüştüğü bir anda, ipeksi sesi dokundu birden rüzgârın ürpertiği çocuk nefesime.

–Eleni, bu konuşmayı benim için yapmak zor; ama biliyorum ki senin için de sonuna kadar dinlemek zor.Ben gidiyorum.

Bekir, konuştuğu dilim damağım birbirine yapıyor; elimden, ayağımdan can çekiliyordu. O büyük bir sükûnetle sürdürdü konuşmasını:

–Vatan bizim için ne kadar kutsaldır bilirsin; sancak baş tacıdır. İşgale direnmek, bu topraklarda huzuru ve barışı sağlamak için payıma düşeni yapmaya gidiyorum; kuvayi milliye ruhu tüm ulusa yayıldı; ben de

bu topyekun var oluş mücadelesinde yerimi almaya, gerekirse can vermeye gidiyorum.

Nemlenen gözlerimi saklayamıyordum. Acaba, Bekir tüm bu olanlardan beni de suçluyor muydu? Ona göre ben, bu resmin neresindeydim? Bu bir vazgeçiş miydi? Bizden vazgeçiş, bizden bene dönüş müydü? Hayır, hayır belkide sonun başlangıcıydı bu; vazgeçiş değil, bizi arayıştı. Sözün bittiği yerdeydim artık; elimdeki değneğin ucuyla toprağa belli belirsiz şekiller çizerken:

–Vatan, insanın kendini ait hissettiği yerdir öyle değil mi Bekir? Ben bu topraklarda açtım gözümü; İstanbul'un bereketli suyuyla yağdum bakışlarımı; tenime boğazın yosun kokusu bulaştı; ben ezan sesini, kilise çanını evrenselliğin sentezi olarak niteleyen insanların arasında büyüdüm; bu topraklara kök saldı kadınlığımı. Birkaç çapulcu ihanet bayrağını göndere çekiyor diye, ben de mi hain yaftasıyla etiketleneceğim? En az senin kadar Anadolu muyum ben; bu hazin tablo en az senin kadar acıtıyor gözbebeklerimi. Gidişin, içime dilsiz bir geceyi akıtıyor; seninle deri değiştiren ruhum, şimdi nereye koysun çocuk ellerini nereye?

Biraz durakladıktan sonra kesik kesik devam ettim:

–Peki büyükbabanın, (Terzi Hasan) haberi var mı gidişinden?

–Evet, var.

Bekir, çoktan heybesini sırtlamış, yola koyulmanın çocuksu telaşıyla yıllardır içinde biriktirdiği aşkını sandığa kaldırmış görünüyordu. Ellerini tuttum; aşına bir renk aramak için; hoyrattı, donuktu parmak uçları. Gözleri düşmanca da bakmıyordu; ama her nedense ikircikli bir ruh haline büründüğü kolayca seziliyordu. Evet, belki de Bekir, bir avuç Rum'un ayrılıkçı tavırlarından beni, hatta ailemi, mahalledeki tüm Rum'ları sorumlu tutuyordu. O vakit, yerin dibi olsa girmek isterdim diye geçirdim içimden. O kalabalık hırslardan, tek başınalık âlemine, silik ve sessiz bir renge geçmek isterdim usulca. Gitti Bekir yüreğini tarihin surlarına asarak. Sustu İstanbul bir zaman; kitap sayfalarına abur cubur tıktırılan bir tümce gibi kâh aksırarak, kâh tıksırarak, aksayan bacağını saklayarak, nükseden ağrısını yok sayarak kaç gece koydu başını yastığa kim bilir? Cepheden gelen haberler, ruhları oyuyor, İstanbul'la yaşanmış bunca yılın üzerine kanlı bir set çekiyordu. Bir yanda Rum çeteleri; bir yanda kuvayı milliye; ortada kalansa İstanbul. İstanbul, tarihin namlusunda kınalı bir mermi gibi sekiyordu; evrensel bir çehreden soyunarak, kabuk değiştirmiş gibiydi, öyle yabanîydi sesi, soluğu, derisinin rengi...

Ne takvimin gösterdiği güne, ne de mevsime dönüktü ibresi İstanbul'un. Büyükbabam avludaki çardaktaydı; sedire bağdaş kurmuş, ayaklarının altındaki toprağın dilini keşfetmeye çalışır gibi, yeni çiçeklenmeye durmuş iğde ağaçlarının kırgınlıklarını onarmak ister gibi tedirgin oturuyor, sanki mızrağa takılan bir ok misali yerinden fırlayacak gibi duruyordu.

Ben elimde yarı yerine kadar küflenmiş bir güğümle çeşmeden dönüyordum. Onu, öyle avluda tedirgin bulunca korkarak sordum:

__Ne oldu büyükbaba?

__Ne olsun, Hristo Amcanın gönderdiği mektuba göz gezdiriyordum. Elindeki kâğıda dikkatli dikkatli baktı; gözlerinde donuk, uzak bir mahcubiyet kendini ele veriyordu. Amcam Pontus Rum Cemiyetine katılmış, dağa çıkmıştı. Büyükbabam, ona dargındı; lakin onu düşünmeden, onun için kaygılanmadan da edemiyordu. Elimdeki güğümü bıraktım; üzerimdeki hırkayı çıkarıp üşüyen omzuna attım. Sonra, ellerini, iki elimin arasına alıp, dudaklarıma götürürken:

__Kötü bir haber yok ya? Dedim.

__Yok, dedi. Sonra ak düşmüş sakallarını sıvazladı; o dakika başını göğsüme yaslama ihtiyacı duyan bir küçük çocuk gibi çaresiz göründü gözüme; çaresiz, küçük, çocuk...

__Vatan, ne demek hiç düşündün mü yavrum? Dedi, iç geçirerek. Göğsü bir iniyor, bir kalkıyordu; bu sırada yüzünde kumral bir ışık yanıyor, ellerindeki beyaz kemikler geçici bir esmerliğe bürünüyordu.

__Vatan, doğduğun, kendini ait hissettin yerdir. Biz bu topraklarda doğduk; Çerkez, Rum, Türk, Boşnak, Sırp... Bebeklerimizi birlikte kundakladık; ölülerimizi el ele gömdük. Kızımız-kızanımız birbirine sevdalandı. Havra, kilise, cami birbiriyle yan yana; insanlarımız birlikte ibadet etti asırlarca. Şimdi bu ortak geçmişi hiçe sayar gibiyiz hepimiz. Eğer vatan, kendini ait hissettiğin yerse, biz de bu savunmanın bir parçası olmakla yükümlüyüz; biz de kardeşliğe sıkılan kurşunlara göğsümüzü siper etmek zorundayız. Evet, geçmişimiz baltalanıyor, bugünümüz budanıp, geleceğimiz altın bir tepside sunuluyor.

Büyükbabamın sözleri günler önce gazetede okuduğum Fatma Zehra'nın yazısıyla nasıl da benzerlik taşıyordu! Fatma Zehra, Diriliş Gazete'sinin başyazarıydı. Köşesinde cepheden haberler veriyor, İstanbul'un, kardeşliğin başkenti olduğunu vurguluyordu. Başka yazarlar gibi, yaşananlara bir sorumlu aramaktansa, yaygara yaparak, ortalığı yangın yerine çevirecek nidalar atmaktansa, somut yaşantılara, ortak tarih bilincine deyinliyordu. 5 Mayıs 1920 tarihli yazısında şöyle yazıyordu Fatma Zehra:

"Kardeşler, asırlardır bizi şefkatli kollarında uyutan, sıcacık ninnileriyle dizinde avutan, üzerimize kol kanat gererek bize analık yapan İstanbul'umuz neye hizmet ettiği belli olmayan zihniyetler yüzünden ateş altında. Bizim savaşımız kapı komşularımızla değil, biz kardeşliğe kurşun sıkımlarla çarpışıyoruz. Evrensel bir dili, sevginin, kardeşliğin dilini, yeni doğmuş bebeklerin künyesine kazımak istiyoruz. Kardeşlerim, bizi bizden ayırmak istiyorlar, içimize zehir tohumları saçıyorlar. Bu oyunda piyon olmayalım; tarafsızlıktan ziyade taraf olalım; vatan doğduğumuz yerse bu topraklara barışı, huzuru hep birlikte hakim kılalım."

Büyükbabam bastonuna dayanarak, ağır ağır doğrulurken, beynim karıncalanıyor; Fatma Zehra'nın sözleriyle, büyükbabamın az önce söylediği sözler birbirine karışıyor, içime nice karanlık his üşüşüyordu.

"Vatan doğduğun yerdir."

"Tarafsızlıktan ziyade taraf olmalıyız."

Büyükbabam eve doğru yönelirken, elinde amcamın kargacık burgacık el yazısıyla bir kâğıda karaladığı mektubu vardı; gizli bir yarayı taşıyor gibi, vebadan kaçır gibi başı öne eğilen bu sarsılmaz çınar, çoğunlukla susuyor, sustukça erdemli davranışıyla karşımda devleşiyor, bu toprakla yoğrulan geçmişine ihanet etmemenin manevî hazzıyla dimdik duruyordu. Büyükbabama ne ben amcamın mektubuyla ilgili bir şey sormuştum, ne de o bu mektuba dair bir ayrıntıdan söz etmişti. Zira belleğinde ikizli duygular yeşerten bu olaylar silsilesi, onu iyiden iyiye cılızlaştırmıştı. Her adımında büyükbabam gözümde silikleşiyor; lakin zihnimdeki fotoğrafı daha da belirginleşiyordu. O bir Anadolu delikanlısıydı, damarlarında akan kan, evrenseldi; dudaklarında ise buram buram İstanbul tadı vardı. Sesinde, ayak topuklarının altında, yüzünün çukurlarında tarihin izlerini taşıyordu. Ve bu izler yüzüne, büyükbabam bahçedeki çardağa, bu yaşlanmak bilmeyen çardak ise İstanbul'a çok yakışıyordu. Ve tüm bu figürler

zihnimde iç içe geçiyor, adeta sonsuz bir uzlaşıyla kol kola yürüyordu.

Günlerce gelgitler yaşadım; ruhum çalkalandı, uyuştur zaman zaman. Ne vakit göz kapaklarımı yumsam kendimi bir ateş çemberinin ortasında görüyordum. Bir ateş çemberi ki, ruhuma bin yıllık lavlar püskürtüyor, varlığımı ele geçiriyordu.

Evet, büyükbabam, Fatma Zehra ve daha niceleri gibi ben de bu topraklarda doğmuş olduğum için kendimi şanslı sayıyor, İstanbul'a, bu yıllardır beni, atalarımı mihnetle kabul etmiş, kutsamış bu şefkatli anaya, borcumu ödemem gerektiğine inanıyordum. Nasıl mı? Kuvayi Milliyeye katılacak, ben de huzuru rafa kaldırmak isteyen zihniyete kurşun sıkacaktım. Bir yanda Kuvayi Milliyeye katılan Bekir, bir yanda Rum çeteleriyle dağa çıkan amcam. İşte bu düşünceler ruhumu, belleğimi zincirliyor, bana nefes aldirmiyordu. Kuşkusuz kararına babam da karşı koyacak, hatta amcamın kulağına gitmesi halinde kıyamet kopacaktı.

Bir zaman hırpaladım kendimi; kararımı önce büyükbabamla paylaştım. Büyükbabam sustu uzun uzun; susuşunda içten içe bir onaylayış sezmemek mümkün değildi. Gözlerinde yanıp sönen ışıklar, "Arkandayım Eleni," der gibiydi. Babam, sandığımdan da sert karşıladı kararımı. Bir akşam bütün aile bir aradayken, kararımı açtım ona. Gözleri öfkeyle kısıldı; elleri dilsiz bir karanlığı işaret eder gibi cansız ve donuk, öylece neyi aradığını bilmeden, boşluğa uzandı.

__Gidersen Eleni, seni evlatlıktan red ederim; Aziz Dimitri'nin seni kutsadığı o pazar gününü lanetlerim. Sen atalarını inkâra nasıl yeltenirsin kuş beyinli? Amcana, bana silah doğrultacaksın öyle mi? Bizi bu topraklardan, Kostantinapolis'ten koparmak isteyen zihniyetle iş birliği yapacaksın öyle mi? Yazıklar olsun sana, yazıklar olsun! Tanrı şahit ki, silerim seni, benim kızım öldü derim; şart olsun yaparım bunu." __Babacığım, ben ne seni, ne de amcamı sırtınızdan bıçaklıyorum; ben kardeşlik duygularımızı törpüleyen, bizi bizden ayırarak, bizi bize kırdıran, tarihin sırtına bir kambur gibi bizi kazıyan zihniyetle çarpışmak için gidiyorum.

__Sen Rum'sun Eleni. Bir Rum gibi davran; eline silah alacaksan, o kadar yürekliysen, silahını hak edenlere, Türk'lere doğrult.

__Ben Türk düşmanı değilim baba; Türk'ler de Rum düşmanı değil niçin anlamak istemiyorsunuz?

__Seni kim zehirliyor, kim seni ırkına ihanete mecbur kılıyor kim, kim, kim?

__Ben yetişkin bir kızım baba; kendi kararlarımı alacak, kararlarımın sorumluluğunu üstlenecek kadar da büyüdüm. Ne dersenez deyin, ne yaparsanız yapın, kararım kesindir dedim ve hızla dışarı çıktım. Yüzüm bembeyaz olmuştu; ellerim titriyor, gözlerimden akan yaşlar yanağıma süzülüyordu. Garip bir sızı genzimi yokluyor, boğazımda ödünç bir hıçkırık yer yer nüksediyordu. Hiç bir litaratürde bu kanlı mevsimin adı da yoktu. Hiçbir aritmetik, hiçbir cebirsel ifade bu hoyratlığı açıklamıyor, hiçbir tarife sığmıyordu bu vahşet. Heyhat İstanbul'un gözbebeklerine gün ve gün kan oturuyordu!

Babam, kararımı amcama bir mektupla bildirince, amcam tepkisinde gecikmedi. Tehditler dolu bir mektup gönderdi; fakat onun ucuz tehditlerine pabuç bırakmayacak kadar cesurdum artık; emindim. Kararımı kesinleştiren Bekir'den aldığım mektup olmuştu. Bekir, o masallarımın kahramanı, yüreğime su serpmişti adeta.

"Kutlarım seni Eleni, yüreğim bir çocuk gibi sevindi kararını okuyunca; lakin iyi düşündün mü demekten kendimi alamıyorum. Burada şartlar hayli ağır; ondan da geçtim, namlunun ucunda amcan, baban da

olabilir. Kararını bu yönüyle değerlendirdiğini ümit ediyorum. "Biz kadınlara da kuvayi milliyede yer var mı?" diye sormuşsun. Elbetteki var küçüğüm, vatan savunması söz konusu olunca kadın-erkek ayrımı mı olur? Bu vatan hepimizin; kendini bu vatanın parçası olarak gören tüm halklar bundan önce nasıl barış ve huzur içinde yaşadılarsa, temennimiz bundan sonrada aynı huzur ortamının bu topraklara egemen olmasıdır. Biz bu yola başımızı koyduk; halkların kardeşliğine göz dikenlere, adalet kılıcıyla karşı koyuyoruz. Biz Rum düşmanı değiliz Eleni; biz bu topraklara nankörce ihanet edenlerin düşmanınız. Küçüğüm, mavi gözlerinde barışın bayrağı dalgalansın artık."

Bekir'in satırlarını okudukça, içime umut nakşoluyor, Bekir, adeta ruhuma dev bir inanç üflüyordu. Geliyorum Bekir'im geliyorum; seninle aynı hedef uğrunda can vermek için, el ele aynı geleceğe yürümek için geliyorum diye geçirdim içimden.

Uzun zaman bıçak sırtında yaşadım; cehennemi soludum koyu ve sisli bir cehennemi; Rum çeteleri üzerimde baskı kurmaya çalışıyor, içlerinde nice zaman büyütüp besledikleri öfkeyi ruhuma püskürtüyor, damarlarıma aidiyetsizlik enjekte etmeye çalışıyorlardı. Yer yer kararımdayan cayıyordum, kara bir nokta gibi silikleşerek, bilinmezliğe karışma ihtiyacıyla ruhum debeleniyordu. Sonra Bekir'in çocuk gözleri düşüyordu hatırıma; sevdamız için, doğmamış çocuğumuz için, halkların kardeşliği, İstanbul'unun bir çift gülüşü için gitmeliyim, diye cılızlaşan isteğimi yeniden şahlandırıyordum. Fatma Zehra, Bekir, büyükbabam haklıydı; zaman, taraf olmanın zamanıydı.

Kumandan, beni karşısında görünce şaşkınlığını gizleyemedi; gözleri fal taşı gibi açıldı. Çevik bir hareketle beyaz bir kâğıda renksiz bir yazı karalıyordu. Biraz duraksadı, gömleğinin yakasını düzeltti ve:

__Hayırdır Hanım Kız bir maruzatın mı vardı?

Heyecanımı zapt edemiyordum. Titrek bir sesle:

__Ben Kuvayi Milliyeye katılmak istiyorum, diye kekeledim.

__Sen mi sen mi, diye yineledi kumandan. Gözleri gittikçe küçülüyordu.

__Adın ne, nerelisin?

__Eleni, İstanbulluyum, diyebildim mahçup bir sesle reddedilme kaygısı taşıyarak.

__Rum'sun yani, dedi hem kimliğimi, hem de geliş amacımı sorgular gibiydi; gözlerinden yabancı bir mevsim gelip, geçti. Yoksa o da babam gibi, amcam gibi miydi? Şu gökkubbe altında benim bu toprağa aidiyetimi koşulsuz kabullenecek, İstanbullu kalmak isteğime saygı gösterecek, Bekir'e olan sevdama hoş görececek birileri yok muydu, diye hayıflandım. Hemen savunmaya geçme ihtiyacı duydum:

__Ben de bu topraklarda doğdum; burası benim de vatanım. Kadınlara yapılan zorbalık, kundakta anasız babasız kalan çocuklar benim de içime ateş düşürüyor. İnsanlık adına yaşanan bu drama seyirci kalamam. Bu vahşeti bir Türk yaparsa ona doğrultur silahımı hiç düşünmeden şakaklarından vururum onu; bir Rum yaparsa da değişmez tutumum, inanın bana, benim kalbim tüm insanlık için çarpıyor, ben insan sevgisiyle yoğrulmuşum.

Bütün bunları soluk almadan, bir çırpıda nasıl söyleyebilmişim, şaşırıyordum; mecalsizdim oysa.

Kumandanın başlangıçta beni hakir gören gözleri, şimdi muzipçe, hatta hayranlıkla ışıldıyordu. Bir zaman sustu, sanki bir şeylerin muhakemesini yapar gibiydi. Sonra, birkaç dakikadır biriktirdiği ne varsa kustu:

__Küçük hanım, ne diyeceğimi bilemiyorum. İşte, galiba bu savaşın fitilini ateşleyenlere en güzel yanıtı siz verdiniz.

Daha önce bana sen diye hitap eden kumandan, artık siz diyordu; bu küçük ayrıntıda bile tavrıma gösterdiği saygı yatıyordu. Evet, kumandan şu halde ülke savunmasının sadece Türk'lerden ibaret olmadığını muhasebesini yapıyor olmalıydı; bu ülke hepimizinse, herkesin özgürce yaşayabilmesi için, bir sulh ortamı lazımsa herkes taşın altına elini sokmalı, çıkarımını yapıyor olmalıydı kafasında.

Kumandan, kendinden emin görünüşünün altında çocuksu bir ruh barındırıyordu; daha fazla gözyaşlarını tutamadı. Cebinden kullanılmaktan renk değiştirmiş, eski bir mendil çıkardı, gözlerini kuruladı. Benzi sararmıştı, bakışları beni taradıkça, bendeki heyecan, ürperme hissi ona geçiyor, onu hülyalı bir ezgi bütünüyle sarıp sarmalıyordu. Bense, artık kendinden çoktan vazgeçmiş bir hüviyetle, bu atmosferin hazzını çıkarıyor, onun yaşadıklarından kendi payıma düşeni büyük bir iştahla almaya çalışıyordum.

__Küçük hanım, tam bir Anadolu gibi davrandınız; fakat şartlar burada çok ağır, katlanabilecek misiniz? Şu dakikada bunu da göz ardı etmemelisiniz.

Burası derme çatma bir kulübeydi; bulunduğum yerden küçük bir koruluk görünüyordu.

__Şartlar, şartlar... bu mırıldanış, daha çok bir sayıklamayı andırıyordu. Elimi çeneme dayadım, o anda yüzümün aldığı şekli bilmeyi ne çok istediğimi düşündüm. Düşünceler beynimden öyle hızlı akıyordu ki...

__Hangi şart, şu yağmalanmış Anadolu silüetinden daha ağır olabilir; ya hoyratça içimizden söküp alınan kardeşlik, huzur duyguları? Ben bir Rum olsam da, siz bir Türk olsanız da her ikimizde aslında ortak bir kaderin, geçmişin yoğurduğu iki insanız. Şu halde ben evimde, her şeyden soyutlanan bir ruh giyinerek oturamam.

Bu uzun ve etkili konuşmam kumandanı etkilemiş benziyordu; lakin sorusunu henüz bu konuşmada bulamadığını gözleri ele veriyordu. Bu nedenle ekledim:

__Katlanırım, bir kadın burada ne yapabilirse, Türk bacılarımla beraber, yapmaya hazırım; vereceğiniz her görev kabulümdür, efendim.

"Efendim efendim..." yineleyişi isyankâr ruhumun çırpınış nidası gibiydi.

__Peki küçük hanım, şüphesiz ki tüm kumandanlarımız hatta Gazi Paşa bu haberi işitince sizinle tanışmak isteyecek, size hayranlık besleyecektirler. Taktire şayan, misaline çok az rastlanır bir tabloyla karşı karşıyayız; şu halde benim kendimi çok şanslı görmeme müsaade ediniz. Siz tüm ön yargıları yakacak, insanların kendilerini sorgulamalarına sebebiyet verecek bir kararla geldiniz; çelik duruşunuz, keskin bakışlarınız çok şey anlatıyor kuşkusuz. Kutlarım sizi, şimdi Hatun Bacıyı çağirtacağım bir askere; onunla birlikte gidecek, onun emrine tabi olarak, verdiği her işi layıkıyla yerine getireceksiniz, bundan zerre kadar şüphe duymuyorum.

__Başüstüne, diyerek başımı öne eğip selam verdim. Artık ben de nemlenen gözlerimi saklamıyor, belki de Bekir'le karşılaşacağım o ana, kendimi hazırlıyordum. Birden kulaklarımda "küçüğüm" diyen o narin sesini işitir gibi oldum. Bu sırada bana doğru yaklaşmakta olan bir ayak sesiyle irkildim. Kumandanın kendinden emin ve sert sesi beni sarstı:

__İşte küçük hanım, Hatun Bacı; bu da Hatun Bacı, beni takdim edecek kelime bulmakta zorlandığı hareketlerinden açıkça seziliyordu.

__Evet, bu da, bu küçük hanım da Kuvayi Milliyeye katılmak isteyen gönüllü, yiğit bir Anadolu kızı. Adı

Eleni.

O anda kadının gözlerinde şimşekler yanıp söndü; sırtının kamburu bile dikleşti.

__Eleni mi?

__Evet, şaşılacak bir durum yok bacım; o kendini bizden ayrı görmüyor; tam bir İstanbul hanımefendisi. Tahsiliniz var mıydı küçük hanım?

__Evet efendim, ileri derecede Fransızca biliyorum; İngilizceyi de hafife alınmayacak kadar bilirim, dedim.

__Türkçeniz de çok akıcı; ilk dakikadan itibaren bu bende bir hayranlık hissi uyandırdı diyebilirim, dedi kumandan.

__Dedim ya ben sizin aranızda büyüdüm; mahallemizde Rum'dan çok Türk aileler oturur; onların çocuklarıyla ahbaplık etmişliğim var; ben kendimi bildim bileli hiç ne olduğumu, kim olduğumu düşünmedim; düşündürmedi bana hiç kimse.

Hatun Bacı da neye uğradığını şaşırmişti; elleri, yüzü mütemaniyen renk değiştiriyordu. Alnından akan terleri silerken:

__Beyim, bu kızcağıza lazım gelen her konuda yardıma hazırım; bize ancak bu yaraşır, dedi.

Elimi tuttu, dudaklarına götürdü; dudakları sıcacıktı; üşüyen ellerime şifa gibi geldi bu küçük buse. Anadolu Kadınının bu faziletli tavrı, içime dokundu.

__Eli öpülecek sizlersiniz, diyebildim ağlamaklı bir sesle. Sesim, gittikçe çocuklaşıyordu.

Rum çetelerinin üzerimde kurduğu baskıyı bertaraf edip, Kuvayi Milliye saflarına katılmışım artık. Orada, kardeşliği, yitip gitmekte olan sulh serinliğini iliklerime kadar duyuyordum. Biz cephe gerisindeydik; erlere yemek pişiriyor, söküklerini yamıyorduk. Bunu yaparken de çok ehemmiyetli bir iş yapmanın müthiş saadetini yüreğimizin en derinlerinde hissediyorduk. Ali'ler, Bekir'ler, Hasan'lar, Hüseyin'ler... Baba ocağından kilometrelerce uzakta, ayaklarındaki yırtık çarıklardan sızan yağmura, çamura aldırmadan haklı davalarının izini sürüyorlardı. Fatma Zehra'nın dediği gibi evrensel bir abideydi onlar.

Savaş, bir sel gibi nice canı, taze hayatları ardına katarak yapıştı zamanın eteklerine. Günler ayları, aylar yılları kovaladı. Anadolu savaştan sonra bir yangın yerinden farksız çehresiyle, yorgun bir kalbin iniltisiyle insanda acıma hissi uyandırıyor. Savaş bitmişti bitmesine de, hiçbir şey eskisi gibi değildi, olamazdı da. Çocukluğumdaki o resim, biraz tozu alındıktan sonra bir sandığa kaldırılarak, tavan arasına kilitlendi sanki. Bekir'le biz mi? Yasak bir yayın gibi, sansürlenmiş bir plak gibi aşkımız, o eski İstanbul'un takvim yapraklarına hapsoldü. Onu bir daha görmedim, bir haber de almadım ona dair. Belki evlendi, mini mini yavruları bile oldu kim bilir!

1930 yılında çaldı sürgünün çanları. İstanbul ve Batı Trakya mübadelenin dışında tutuldu. O günlerde İzmir'de yaşayan kuzenim ve ailesi Selanik'e sürüldü. Şimdi, kınalı saçlarından bir tel aradığım, sesini, çocukluk anılarımızı unutmamak için kendimle cebelleştığım o genç kadından gelen mektubu okurken, hummalı bir nöbet geçirdiğimin farkına varınca, evimin camlarının bile hıçkırığa hıçkırığa ağladığına tanıklık ediyorum.

__Eleni, sana bu satırları ruhum uyuşarak yazıyorum. Keşkelerle dolu cümleler kuruyorum, sonra yazdıklarımı beğenmeyerek yırtıyorum; yine yeniden yazıyorum. Hangi kelime burada yaşadığım

yabancılık duygusunu, içimde taşıdığım yitip gitme korkusunu anlatabilir ki? Ben de bir gün, senin gibi... Hiç olmazsa Eleni, ebedî istirahatgâhım vatanım olsa, hiç olmazsa...

Havada çok sesli bir hüznün var; denizden katar katar balık sürüleri geçiyor; çığlıkları İstanbul'a aşına; İstanbul'da bu çığlıklara... bugün günlerden neydi, anımsamaya çalışıyorum; ellerimle hesaplayarak. Pazartesi, Salı, Çarşamba, Perşembe, Cuma; evet bugün Cuma. Cumanın kendine özgü bir kokusu, tadı vardır İstanbul'da. Selanik'te de bugün günlerden cumadır da; ama cumaların kendine özgü bir atmosferi var mıdır bilmiyorum, oradada.

Mektup biterse, kuzenimle aramdaki bağ gevşeyecek, sanıyorum. Onun kuş gibi çırpınan kalbine dokunamazsam, o büsbütün yalnızlık hissiyle sarsılacak diye müthiş korkuyorum. Neden, diyorum neden? Kendime bir yığın soru soruyor, cevabını alamadıkça hırslanıyorum. Kime ne faydası oldu yaşananların? Ya ben Eftelya'nın yerinde olsaydım? Empatik düşünmeye gayret gösterirken, ne kadar canımın yandığını üzümlere görüyorum. İzmir'in işgalinden sonra ne bir mitinge katılmış yaygaralar koparmıştı, ne de bir olaya karışmış, bölücülük yapmıştı. Tek suçu, Hristo Amcamın çocuğu olarak mı dünyaya gelmekti? Niye çocuklar yaşıyor annelerinin, babalarının kaderini, niye onlar taşıyor tüm veballeri?

__Eleni, burada, Selanik'te, aradan yıllar geçmesine rağmen, çoluğa çocuğa karışmama rağmen, ne Türk olabildim, ne Rum kalabildim; durmadan başkalaşıma uğrayan bir mevsim gibiyim.

"Ne Türk olabildim, ne Rum kalabildim..."

Bu cümle içimde isyan dalgaları vücuda getirdi; beynimde durmadan yankılanıyor, üzerimdeki tesiri benliğimi alabildiğine kuşatıyordu. İstanbul, yaşananlardan kendisini suçlar gibi ezik bakıyordu; evet, şehirler mi yazar insanın kaderini, ya da insanlar mıdır şehirlerin alınına kazıyan bedbin yenilgiyi?

Kendimi, savaştan sonraki beni düşündüm sonra. Evet kuzenimin sözlerinde haklılık payı vardı. Ben de burada aynı hisleri yaşamadım mı? Ne İstanbul'dan kopabildim, ne İstanbullu olabildim; ne Anadolu'ya kök salabildim, ne de başka bir toprakta çiçeklenebildim! İkizli duyguların kucağında geçti günlerim; belkide İstanbul, o evrensel seramoniye ne vakittir mırıldanmıyor.

Mektubu öptüm defalarca; sanki göğsüme Eftelya'yı basar gibi . Minicik elleri büyüyüp anaçlaşmış mıdır, diye geçirdim içimden. Sonra bir İstanbul'a, bir kendime tuttum aynayı. Fatma Zehra'nın sözlerini anımsadım birden:

"Tarafsızlıktan ziyade taraf olmak..."

Sahi biz kimiz, tarafımız ne?

Koşar adım içeri girdim; bir plak koydum gramafona. Şarkının özgün kokusu tüm eve, sonra da içime sızdı. Şarkı, gelip İstanbul'la aramıza oturdu, o ipekten döşeğe kuruldu.

"Üsküdar'a gider iken aldı da bir yağmur,

Kâtibimin setresi uzun, eteği çamur.

Kâtip uykudan uyanmış gözleri mahmur,

Kâtip benim, ben kâtibin el ne karıştır?

Kâtibime kolalı da gömlek ne güzel yaraşır."

Şarkı, sanki havayı tüm kanserli hücrelerden ayıkladı. Beni alıp, çocukluğumun İstanbul'una götürdü. İstanbul'a methiyeler düzen Osmanlı şairi Nedim'i anımsadım:

"Bu şehri İstanbul ki bi-misil-ü behadır,
Bir sengine yekpare acem mülkü fedadır."

Gün batmak üzereydi; güneş sırtına ceketini giyip, katıp peşine taze simit kokularını, yeni yetme vapur çığlıklarını göçe hazırlanıyordu. Heybesine bu yalancı baharın tüm vaatlerini, İstanbul'un mistik, sürmeli gözlerini, çaylak somonların türettiği efsaneleri de koymuştu. Havayı kurşunî bir sis bürümüşü; Heybeliada büsbütün ninnisiz kalmış bir bebek gibi huysuz homurdanıyordu. Evet, bu Eftelya'dan aldığım sayısız mektuptan biriydi; lakin Eftelya'nın yüreğindeki yara her mektupta biraz daha içime işliyor, çocukluğumla İstanbul'un arasına aşılmaz duvarlar örüyordu. Bu şehre kırgın mıydım, yoksa bu şehir mi bana hınçlıydı. Hangimiz sözcüklerin bittiği yerdeydik şimdi, hangimiz?

Birden Kavafis'in bir şiiri takıldı aklımın oltasına.

"Başka diyarlara, başka denizlere giderim, dedin. Bundan daha iyi bir kent vardır bir yerde nasıl olsa. Sanki bir hükümlü yazgılanmış bir çabam; ve yüreğim sanki bir ceset gibi gömülmüş oraya. Daha ne kadar çürüyüp yıkılacak böyle aklım? Nereye çevirsem gözlerimi, nereye baksam burada gördüğüm kara yıkıntılardır hayatımın yalnızca yıllar yılı yıktığım ve heder ettiğim hayatımın." Yeni ülkeler bulamayacaksın, bulamayacaksın yeni denizler. Hep peşinde, izleyecek durmadan seni kent. Dolaşacaksın aynı sokaklarda. Ve aynı mahallede yaşlanacaksın ve burada, bu aynı evde ağaracak aklaşacak saçların. Hep aynı kente varacaksın. Bir başka kent bekleme sakın, ne bir gemi var, ne de bir yol sana. Nasıl heder ettiysen hayatını bu köşecikte, yıktın onu, işte yok ettin onu tüm yeryüzünde.